Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 9 (3524) Варшава, 2 березня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Українку обрали новою директоркою ЦСМ «Уяздовський замок» с. 2

Розмова з послом України у Польщі. с. 9

Батьківські збори в школі в Ґурові-Ілавецькому. с. 12-13

ISSN 027-8254
09
9 770027 825252

Фото з фейсбук-сторінки Galeria Arsenał

eprasa.pl 8fd643e3f1

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА
Фото з сайту ЦСМ «Уяздовський замок»

Українку обрали новою директоркою ЦСМ «Уяздовський замок»

Новою директоркою Центру сучасного мистецтва «Уяздовський замок» у Варшаві стала представниця української громади Анна Лазар. Центр є однією з найважливіших мистецьких установ у Польщі.

У відкритому конкурсі, оголошеному Міністерством культури та національної спадщини, взяло участь 10 осіб й усі претенденти відповідали формальним вимогам. Обґрунтовуючи вибір Анни Лазар, конкурсна комісія підкреслила, що переможниця продемонструвала високе знання сучасної ситуації та історичного розвитку закладу. Як читаємо в повідомленні, її програмна концепція є запорукою розвитку та реалізації статутних цілей Центру сучасного мистецтва «Уяздовський замок», розташованого у Варшаві.

Крім того, Анна Лазар представила план щодо розвитку та збагачення пропозицій закладу.

«Кандидат володіє досконалим знанням творчих середовищ, проблем, які є предметом діяльності ЦСМ, та вмінням керувати колективом. Вона представила бачення мультидисциплінарної діяльності закладу, який би виділявся на мистецькій мапі країни, а також відновлював своє місце на міжнародній арені. Запропонувала бачення щодо перетворення образу місця в сучасну, динамічну інституцію в часи глобальних криз, що свідчить про знання кандидатом історії інституційних дискурсів», – читаємо в обґрунтуванні комісії.

Згідно з повідомленням Міністерства культури та національної спадщини: «Анна Лазар вносить багаторічний досвід у сфері культурної дипломатії в контексті найбільш нагальних і обговорюваних геополітичних питань. У своїй кураторській практиці вона повертається до трансдисциплінарності візуального мистецтва та літератури, беручи до уваги інші форми. Вищезазначені особливості дозволяють відповідати на сучасні виклики, які стоять перед ЦСМ „Уяздовський замок"».

Анна Лазар закінчила українську і польську філологію та історію мистецтв у Варшавському університеті. Є авторкою текстів, перекладачкою, але передусім кураторкою виставок. Працювала у сфері культурної дипломатії в Міністерстві закордонних справ як заступниця директора та виконувачка обов'язків директора Польського інституту в Києві (2008-2014) і Санкт-Петербурзі (2015-2018) та кураторкою Музею мистецтв у Лодзі (2021-2022).

Останні п'ять років її професійна діяльність пов'язана з кураторством проєктами сучасного мистецтва, літератури та інтердисциплінарними заходами.

Нещодавно, вже під час повномасштабного російського вторгнення в Україну, Анна Лазар працювала в Києві, де разом зі співкураторками Національного художнього музею України відкрила виставку групи «Революційний експериментальний простір» –«Р.Е.П. Історія».

Восени 2022 року в міському просторі Берліна було представлено виставку «Далекі стерпні вбивства», ініціатором і організатором якої був Інститут Адама Міцкевича, а співкураторками – Анна Лазар і Лада Наконечна. Понад два роки Анна Лазар творила програму «Вільне слово» в межах проєкту «Ґданськ – місто літератури», завдяки якій відбулося багато важливих знайомств з українськими художницями й художниками. Обрана кандидатка також працює в галузі перекладу. Серед найновіших видань – «Історія з відьмами. Суди про чари в українських воєводствах Речі Посполитої XVII-XVIII століття» Катерини Диси, яку Анна Лазар переклала з української й англійської мов.

Анна Лазар належить також до колективу видавничої серії «Архів жінок» Інституту літературних досліджень Польської академії наук.

Кандидатка зазначає, що поки не почне працювати на пості директорки ЦСМ «Уяздовський замок», не коментуватиме, зокрема, те, як війна вплинула на популяризацію сучасної української культури в Польщі та які Центр матиме завдання у контексті польсько-української культурної співпраці. А саме це місце роками підтримує творців з України, які працюють у сфері сучасного мистецтва. Завдяки цьому українські митці могли перебувати у Варшаві в рамах різних мистецьких резиденцій Уяздовського замку. Також для сімей із дітьми та організованих груп ЦСМ проводить освітні майстер-класи з перекладом на українську мову.

Багато хто з представників українські меншини у Польщі, яким зараз 30-40 років, може пам'ятати Анну Лазар як виховницю та опікунку молоді на пластових таборах, коли на початку 90-х років Пласт відродився у Польщі. ●

Виставка «Україна. Під іншим небом» у ЦСМ

eprasa.pl 8fd643e3f1

STANOWISKO
Ukraińskiego Towarzystwa Historycznego w Polsce w trzecią rocznicę pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej do Ukrainy

Mija jedenasty rok agresji Rosyjskiej do Ukrainy, w tym trzeci rok jej najintensywniejszych, pełnoskalowych działań wojennych.

Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce od samego początku rosyjskiej inwazji do Ukrainy jednoznacznie opowiedziało się po stronie ofiary, czyli narodu ukraińskiego i jego państwa. Swoje stanowisko wyraziło w wielu apelach skierowanych jak i do agresora – Federacji Rosyjskiej, z wezwaniem zaprzestania wrogich i zbrodniczych działań względem Ukrainy, jak i do państw i społeczeństw demokratycznego świata, o udzielenie poparcia i pomocy broniącym się przed rosyjskim agresorem Ukraińców. Apelowaliśmy także o szybkie przyjęcie Ukrainy do Unii Europejskiej i Paktu Północnoatlantyckiego jako wyraz uznania bohaterstwa Ukraińców, którzy oddają życie nie tylko w obronie własnej wolności, a także demokratycznych wartości jak i konieczność zapobieżenia inwazji rosyjskiej na inne państwa, w tym europejskie.

UTHwP od samego początku wojny wspierało walczących Ukraińców, co przejawiło się w udzielaniu im pomocy materialnej i wspierania naukowców oraz studentów ukraińskich w czasie prowadzenia badań i studiowania w Polsce, jak i w Ukrainie. Działalność tę będziemy nadal kontynuować.

Jesteśmy przekonani, że mimo opieszałości państw demokratycznych w zwiększeniu skali udzielanej pomocy walczącej Ukrainie i niechęci niektórych państw do akceptacji jej przystąpienia do UE i NATO, wojna zakończy się zwycięstwem Ukraińców. Jednak jeszcze raz stanowczo nagłaśniamy, że dalsze zwlekanie, nie podejmowanie stanowczych decyzji „wolnego świata" wobec Federacji Rosyjskiej tylko zachęci ją do dokonywania kolejnych podbojów i dopuszczania się zbrodni wojennych.

Apelujemy więc dziś do państw demokratycznych o zmuszenie Rosji do zaprzestania działań wojennych, wycofania jej wojsk z terytorium ukraińskiego oraz podpisania akceptowanego przez Ukrainę sprawiedliwego pokoju. Jego trwałym gwarantem będzie obecność Ukrainy w strukturach UE i NATO.

Musimy pokazać całemu światu, że wolność zawsze zwycięża!

Niech Żyje Ukraina!

24 luty 2025 r.

w imieniu UTHwP
prof. Roman Drozd – przewodniczący

Позиція українського середовища Підляшшя у третю річницю повномасштабної агресії Російської Федерації проти України

Вже три роки триває найжорстокіша фаза найбільшого воєнного конфлікту в Європі від 1945 р., коли закінчилася Друга світова війна. Україна веде боротьбу за своє існування, за право бути вільною, незалежною, демократичною, європейською державою. Український народ стоїть перед найважчим моментом своєї новітньої історії, адже Російська Федерація на чолі з її очільником Владіміром Путіном своєю метою ставить не лише підпорядкування України, але знищення української державності та національної ідеї. Під загрозою є існування української культури, мови, традиції.

З тривогою вловлюємо вістки про підміну понять, коли жертву звинувачують у спричиненні війни, а агресора та вбивцю сотень тисяч людей називають миротворцем. Українці кожного дня платять найвищу ціну за свободу: життя своїх захисників – воїнів Збройних сил України та мирних мешканців – батьків та дітей, які гинуть від російських бомб, ракет та шахедів.

Зараз вирішальний момент історії не лише для України. Весь демократичний світ стоїть перед вибором: зберегти принципи міжнародного права з пошануванням суверенітету, недоторканості кордонів та територіальної інтегральності держав або підкоритись закону сили і війни, а основним шляхом формування міжнародних відносин визнати агресію.

Ми закликаємо всіх до підтримки української держави, яка, обороняючи свій народ та територію перед нападником, захищає всю Європу і весь демократичний світ перед зазіханнями Росії.

Від імені українського середовища Підляшшя:
Марія Рижик, голова Союзу українців Підляшшя
Андрій Артем'юк, заступник голови Союзу українців Підляшшя
Лука Бадовець, заступник голови Союзу українців Підляшшя
Людмила Лабович, секретар Союзу українців Підляшшя
Юрій Гаврилюк, головний редактор Українського часопису Підляшшя «Над Бугом і Нарвою»
Мирослав Степанюк, голова Товариства спадщина Підляшшя
Юрій Місіюк, голова Товариства друзів скансену в Козликах
Григорій Купріянович, директор Підляського наукового інституту
Роман Висоцький, голова Наукової ради Підляського наукового інституту

Більськ на Підляшші, 24 лютого 2025 року

eprasa.pl 8fd643e3f1

Шкільне свято у Білому Борі та День відкритих дверей

7 березня І Загальноосвітній ліцей імені Тараса Шевченка в Білому Борі відзначатиме День патрона школи та День відкритих дверей. Своєю чергою у неділю, 9 березня, український ліцей у співпраці з Білостоцьким відділом Об'єднання українців у Польщі та Початковою школою № 2 імені Тараса Шевченка готує шевченківський концерт. Детальна програма святкувань буде опублікована на сайті школи та фейсбук-сторінці (Школа ім. Т. Шевченка в Білому Борі).

Вшанування жертв Павлокоми

1 березня у Павлокомі (Підкарпатське воєводство) відбудеться вшанування пам'яті вбитих мирних жителів села. Нагадаємо, що 1-3 березня 1945 року члени нерозформованих підрозділів Армії Крайової вбили 366 українських жителів Павлокоми. Меморіал пам'яті було відкрито в травні 2006 року за участі президентів Польщі та України – Леха Качинського та Віктора Ющенка.

Відзначення біля меморіалу розпочнуться об 11:00.

Після цього відбудеться молитва у Явірнику-Руському – селі, де народився отець Михайло Вербицький, композитор музики державного гімну України.

Петиція «Я з Україною!»

Сайт naszademokracja.pl опублікував петицію під назвою «Я з Україною!» («Stoję po stronie Ukrainy!»), автори якої закликають людей висловити свою солідарність з українською державою.

«Як громадяни Польщі та Європейського Союзу ми вважаємо, що і наша країна, і вся спільнота повинні продовжувати підтримувати Україну», – пишуть автори петиції, котрі наголошують, що ніхто не повинен погоджуватися на «силову зміну кордонів, втручання в суверенітет України та спробу колонізації її економіки або виключення нації, яка принесла величезну жертву, з мирних переговорів і дискусій про власне майбутнє».

«Ми не погоджуємося на другу Ялту! Ми не залишимо Україну!», – ідеться в петиції до уряду Польщі та Європейського Союзу.

Її автори зазначають, що останніми днями відбувся безпрецедентний напад президента США Дональда Трампа на Україну, яка захищається, а водночас на українські міста падають бомби, люди гинуть, отримують важкі поранення та втрачають домівки.

«Трамп повторює російський наратив про причини війни, і політики, на жаль, зокрема польські, наслідують його», – читаємо текст петиції.

«За останні 3 роки ми – жителі Польщі – показали, що нам не байдужа доля України. Наша країна стала гостинним домом для сотень тисяч українців, а люди, які прибувають з України, роблять вагомий внесок у польську економіку, культуру та суспільне життя. Сьогодні, коли нападають на наших друзів, ми не можемо залишити їх у біді», – закликають підписати петицію її автори.

День відкритих дверей у школі в Бартошицях

15 лютого у Початковій школі № 8 імені Лесі Українки з українською мовою навчання у Бартошицях для дошкільнят та їхніх батьків відбувся День відкритих дверей. Дирекція та вчителі підготували розвагу та багато активностей для малят, а для батьків це була чудова нагода дізнатися про освітню пропозицію школи.

«Люди» – до третьої річниці повномасштабної війни в Україні

З 21 лютого у польських кінотеатрах можна подивитися драму «Люди» («Ludzie»). Це перший повнометражний художній фільм про події російського вторгнення в Україну в лютому 2022 року. Його героїні – п'ять жінок, які представляють різні покоління. Стрічка оповідає історію сліпої дівчини, котра стає опікуном групи сиріт. Ще одна героїня – лікарка – стикається з величезною моральною дилемою. Також підлітка, яка за будь-яку ціну намагається врятувати свою маленьку сестричку. І літня жінка, що втрачаючи чоловіка і матір, іде на фронт шукати сина. Налякані, позбавлені гідності, змушені до неймовірного героїзму, вони лише намагаються вижити та подбати про своїх близьких.

Фільм, режисером якого став Мацей Слесіцький, вийшов на екрани до третьої річниці повномасштабного нападу росії на Україну. Картина була серед номінантів кінофестивалю в Ґдині на нагороду «Золотий лев».

Фото з фейсбук-сторінки (Ludzie film)

Захід до XI річниці окупації Криму та початку опору українського народу

20 лютого у столиці Польщі в стінах Варшавської школи торгівлі (Szkoła Główna Handlowa) з ініціативи Посольства України в Польщі у співпраці зі Студентським науковим колом відбудови України, Кримським домом та Українським домом відбувся захід, присвячений XI річниці окупації Криму та початку опору українського народу. Про це повідомлено на сайті Посольства України у Варшаві.

Захід об'єднав дипломатів, урядовців, науковців та представників громадянського суспільства, які підтвердили непохитну підтримку України та кримськотатарського народу. Серед учасників події були голова Кримського дому

eprasa.pl 8fd643e3f1

Халіл Халілов, депутат Сейму та голова Сеймової комісії закордонних справ Павел Коваль, ректор Варшавської школи торгівлі Пйотр Ваховяк, посол України в Польщі Василь Боднар, представник Всесвітнього конгресу кримських татар та Німецького фонду Маршалла США Недім Усеїнов, а також заступник міністра науки й вищої освіти Польщі Анджей Шептицький.

До заходу також долучилися голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров та народна депутатка України Таміла Ташева, які звернулися до присутніх в онлайн-форматі.

Говорячи до присутніх, посол України зазначив, що окупація Криму стала початком війни росії проти України та викликом для міжнародної безпеки.

«Сьогодні Крим використовується як військовий плацдарм для подальшої агресії, а також є осередком масових порушень прав людини. Його деокупація – це не лише питання відновлення суверенітету України, а й необхідна передумова стабільності в Європі. Україна активно готується до реінтеграції Криму, відновлення справедливості та захисту прав корінних народів. Світ має зберігати єдність і непохитно підтримувати нашу державу, адже повернення Криму – це ключ до миру та безпеки», – наголосив Василь Боднар.

У межах заходу відбувся теж показ документального фільму «Крим. Спротив» та презентація фотовиставки «Крим. Дім» Еміне Зіятдінової про життя кримських татар в умовах окупації.

Вистава «Ответка» у Народному домі

Зворушлива, а хвилинами приголомшлива – такою, за словами глядачів, була театральна вистава «Otvetka@ua» у виконанні Ольги Чернявської. Виставу показали 12 лютого у Народному домі в Перемишлі.

Моновистава режисера Богдана Чернявського занурює глядача у внутрішній світ сучасної українки, яка намагається знайти себе у складних реаліях сьогодення. Через призму особистої історії героїня розповідає про переживання, викликані війною, втратами близьких, самотністю та боротьбою зі страхами.

Вистава – це роздуми про втрати й адаптацію до нового життя, що переплітаються з міркуваннями про долю країни, роль людини у глобальних змінах та силу зв'язків, навіть якщо вони лише віртуальні. Цей спектакль є не лише сповіддю, а й пошуком відповіді на головне питання: як залишитися людиною у світі, де реальність часто перетворюється на хаос.

Білобірські вісті від ліцеїстів

Нещодавно у нашому тижневику ми писали про завершення сезону колядок. У середині лютого до редакції надійшов текст від колядників – ліцеїстів української школи в Білому Борі, зміст якого ми не можемо не опублікувати. Ось він:

«Вже стало доброю традицією для учнів І Загальноосвітнього ліцею імені Тараса Шевченка з Білого Бору колядувати з вертепом під час різдвяних свят, не забувати звичаїв та традицій своїх предків, несучи з колядою звістку про народження Ісуса Христа. Цього року ліцеїсти здійснили особливу місію – вони з вертепною виставою відвідали українські греко-католицькі парафії в Польщі. Це стало важливим кроком у збереженні культурних тра-

диций і єдності серед українців, що мешкають за межами Батьківщини.

Ліцеїсти з великим натхненням та вірою в серці вирушили до українських парафій у Щеціні, Інську, Ґданську та Лемборку. Вертеп, підготовлений учнями разом з вчителькою української мови Наталією Салань та вчителькою музики Галиною Томич, став справжнім святом для всіх присутніх. Під час вертепної вистави діти колядували, прославляючи народження Христа, а також молилися за мир та перемогу України. Особлива подяка всечесному отцю Роберту Росі зі Щеціна, всечесному отцю Руслану Марцішаку з Інська, ґданському пароху отцю митрату Йосипу Улицькому, всечесному отцю Олегу Гриціву з Лемборка за підтримку та молитви, а також Роману Біласу – голові Кошалінського відділу ОУП, пані Дороті Джевєцькій – директорці І Загальноосвітнього ліцею імені Тараса Шевченка – та всім, хто долучився і дав можливість колядувати, солодко частувати та приємно й привітно зустрічав наш вертеп. Також не можна не відзначити гостинність, яку продемонстрували українці з Лемборка, тепло та привітно зустрівши учнів нашого ліцею. Молодь Лемборка організувала цікаву вікторину, провела танцювальний майстер-клас і запропонувала чудову можливість для подальшого спілкування.

Завдяки таким зустрічам ми побачили, як важливо зберігати традиції, підтримувати одне одного в часи війни й бути єдиною нацією, незалежно від того, де ми перебуваємо. Спільне колядування, молитви за мир та дружнє спілкування українців у Польщі стали яскравим свідченням того, що українська культура та її дух незламно живуть у серцях молодого покоління.

Частину зароблених грошей ми передали на підтримку ЗСУ.

Цей вертепний тур став важливим кроком у збереженні української ідентичності за кордоном і справжнім святом єдності для кожного учасника та глядача.

Ми дякуємо всім, хто долучився до цього святого дійства. Бажаємо миру, перемоги й Божої благодаті Україні та її народу».

Учасники вертепу, учні І Загальноосвітнього ліцею імені Тараса Шевченка в Білому Борі.

Фото надали учні білобірського ліцею

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 8fd643e3f1

Валерія ГУРЖИЙ
Фото з архіву героїні статті

Художниця Сонце зцілює місто мозаїками з розбитого війною скла

Валентина Гук – Сонце

21-річна художниця Валентина Гук, яка працює під псевдонімом Сонце, безмежно любить Харків та відчуває його. Не так давно вона створила проєкт «Дерево життя», в рамках якого збирає скло, яке розбилося внаслідок російських ударів по місту, створює з нього мозаїку та розміщує свою роботу максимально близько до тієї будівлі, з якої це скло було зібрано. Таким чином Сонце лікує своє місто.

Її мозаїчні роботи є доволі графічними, адже Валентина – художниця-графік та відверто розповідає, що проєкт з мозаїками може закінчитися, а от графіка – це душа, яка залишиться точно і назавжди. Більше про «Дерево життя» та свою творчість вона розповіла «Нашому слову».

– З чого почався проєкт та чи займалися ви мозаїкою раніше?

– Ні, не займалася, але ще до повномасштабного вторгнення у мене була ідея спробувати мозаїки, бо, по-перше, це доволі графічний матеріал, по-друге, він має гарний вигляд. Також я довгий час хотіла займатися стріт-артом, бо це теж мистецтво говорити про місто і для міста, але все не складалося. Потім вже під час повномасштабного вторгнення стався вибух недалеко від мого дому, і скло з балкону вбило всередину квартири. Мене не було вдома, але після цього я поїхала пожити у друга на пару днів, бо було страшно. Коли повернулася, побачила скло, пішла до будівельного магазину, купила матеріали і вже вечері зробила першу мозаїку. Свою роботу показала друзям, їм сподобалася, я відчула, що це мене надихає та спробувала робити мозаїки вже для міста.

– Розкажіть про ці мозаїки та скільки їх вже є?

– Я збираю скло виключно з тієї будівлі, яка постраждала, потім роблю мозаїку і повертаю її максимально близько до того місця, з якого я це скло зібрала. Адже скло у мозаїці має повернутися додому, це як процес лікування міста. Всі роботи цього проєкту мають одну ідею – повернути оновлене на місце та зберігати свою спадщину. Я беру те, що змогла зберегти, і повертаю назад. Наприклад, коли я збирала скло після удару по Держпрому (пам'ятка архітектури в стилі конструктивізму, одна з трьох харківських висоток, збудована впродовж 1925-1928 років. Будівля постраждала 28 жовтня 2024 року внаслідок прямого влучання російської КАБ, а також 1 березня 2022 року у Держпромі були частково вибиті вікна внаслідок удару по ОВА, – прим. авт.), то готову мозаїку мені дозволили розмістити у кав'ярні Pakufuda, що розташована поруч з Держпромом.

Якщо говорити про проєкт «Дерево життя», то всього до нього входить шість робіт – п'ять у Харкові та одна в Ізюмі. В основі всіх них лежить образ дерева, але кожна робота відрізняється своєю історією та характером. Якщо говорити про роботу «Око війни», то вона є найбільш злою наразі з усієї серії, і сама мозаїка навіть висить у руїнах. Ти дивишся прямо на неї, повертаєш голову в сторону, а там збоку просто розруха. Ця робота і робилася зі злістю, від неї я не стільки черпаю натхнення, як поглинаю свою злість ще раз. Також ще є робота «Квіткою» – це якраз та робота, що висить біля Держпрому. Вона дещо обнадійлива – дерево в її основі наче квітне. До того ж, багатьом людям ця робота нагадує герб. Коли я на неї дивлюся, то аж хочеться дихати і вірити, що ми всі виростемо, це все мине, і ми будемо рухатися далі.

– Як ви обираєте локацію, де саме будете збирати скло, адже, на жаль, бувають такі дні, коли внаслідок російських ударів може постраждати не один будинок?

– У більшості випадків це будівлі, які розташовані у центрі. Всі прильоти жахливі, але сенс проєкту не в тому, щоб мозаїки просто висіли, а щоб люди, які проходять

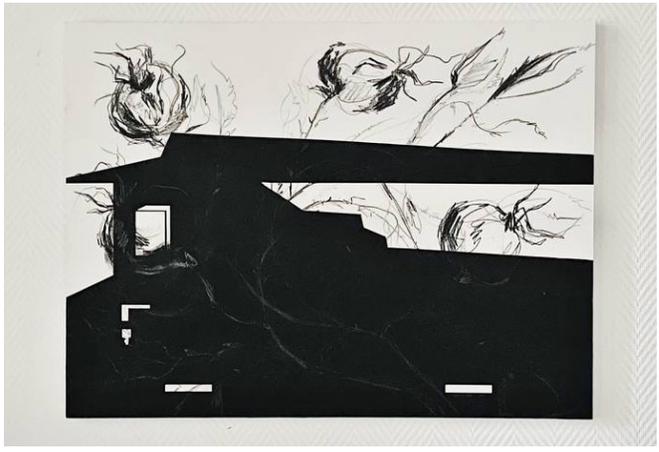

Графічна робота. «Шипшина» 2024 60*80 см. Планшет, акрил, чорний акварельний олівець. Дім – це твоє коріння

eprasa.pl 8fd643e3f1

Мозаїчна робота. Будувати нове, пам'ятати втрачене

поруч, надихалися ними і у них виникало бажання рухатися далі. Я обираю такі місця, де є постійний потік людей. Також буває таке, що страждають такі будівлі, повз які неможливо пройти. Як наприклад, Палац праці (пам'ятка архітектури місцевого значення, отримала значні пошкодження внаслідок ракетного російського удару 2 березня 2022 року, – прим. авт.) – це був один із найсильніших прильотів ще на початку повномасштабної війни і це було моральним ударом для харків'ян. По Держпрому – те саме, у мене просто не було вибору там не зробити мозаїку – це обличчя Харкова і всіх харків'ян. Цим ударом нам дали дуже сильного ляпаса і не один раз. Воно чіпає так сильно, так глибоко, що неможливо пройти повз.

– Я бачу, що ви дуже сильно любите Харків, чи змінилися у вас з ним стосунки з початком повномасштабної війни?

– Я обожнюю це місто, обожнювала його завжди. Змінився зв'язок, мені здавалося, він не може бути ще міцнішим, а виявилося, що може. Якщо раніше він був просто моїм відпочинком, моїм домом, моєю віддушиною, то зараз це не просто дім – це фортеця. Він моя фортеця, а я його фортеця, я буду берегти свій дім, а Харків береже мене. Я люблю ввечері гуляти містом, ніби розмовляючи з ним, а він ніби відповідає. Відчуваю цей зв'язок між нами.

– Повномасштабне вторгнення теж зустріли у Харкові?

– Зустріла у батьків в Дергачах, де я просиділа півтора місяці, там було дуже гаряче (Дергачі розташовані на північний захід від Харкова, тобто ще ближче до російського кордону, – прим. авт.). Потім виїхала ненадовго у передмістя Полтави, бо треба було кудись тікати, а не було зв'язку, ми не знали, що тут відбувається, а потім повернулася у передмістя Харкова, але вже в інше місце.

– Чи є у планах інші проєкти, пов'язані з рефлексією війни чи зціленням через мистецтво?

– У мене зараз всі роботи пов'язані з війною, бо це неможливо від'єднати, але нового проєкту поки не планую, бо не вмію їх планувати, у мене вони завжди йдуть емоційно. Але якщо емоційно це станеться, то я вже з цим нічого не зроблю, він точно буде реалізований. Всі мої роботи є рефлексією, просто це моя рефлексія, вона не може бути щодо війни, вона про те, як я це відчуваю. Окрім мозаїк я так само роблю графіку, і вони всі також про цю рефлексію, про це життя наразі – це неможливо відняти від жодної роботи.

– А чи змогли б ви реалізовувати цей проєкт в інших містах, чи для цього потрібен емоційний зв'язок, як у вас з Харковом?

– Наразі ще є роботи в Ізюмі, його я теж відчуваю. Харків ми цінуємо, ми його любимо всім серцем, і я знаю, що будь-яка робота, яка буде висіти на вулиці, вона зловить якийсь хейт, але люди будуть її любити. Та робота, що в Ізюмі, вона дуже важлива, бо це місто, яке зараз треба берегти. Наразі теж задумуюсь над іншими містами, розглядаю Одесу. Нещодавно там були дуже сильні прильоти, якщо у мене буде можливість поїхати і зібрати там скло, я б зробила для Одеси роботу, бо, як на мене, вона зараз цього потребує.

– Проєкт мозаїк – дуже крутий, як на мене, не тільки за рахунок відновлення, а й через те, що наразі в Україні знищують велику кількість цінних мозаїк, які треба берегти.

– Це дуже складне і кропітке мистецтво, яке, на жаль, не ціниться так, як повинно було б цінуватися. Його важко робити і дорого. Я б це порівняла з ліпленням із глини. У якийсь момент мозаїки ніхто майже не робив, а ще їх асоціювали з радянщиною. Але ж це не була радянщина – це наші українські художники, які знаходили хоч якийсь варіант творчості, де їх не утискали, а давали хоч трохи дихати, тому їх було багато саме у Радянському Союзі. Наразі ми від цього відходимо, починаємо робити своє без тих мотивів, і тому воно, мабуть, знову повертається. ●

«Дерево життя 2» (ОКО війни) 2024. Проєкт про нову етнічність. Скло з розбитих російськими ракетами місць, перетворене на мистецтво мозаїки по мотивам наших історичних розписів. На даній роботі використано скло з руїн Палацу праці, зруйнованого російським ракетним ударом 2 березня 2022 року. Розташована мозаїка за адресою м. Харків, вул. Квітки-Основ'яненка 13

eprasa.pl 8fd643e3f1

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Посол України побував на Вармії та Мазурах

Посол України в Польщі Василь Боднар разом з консулом Олександром Плодистим 14-15 лютого відвідав Вармію та Мазури. У програмі візиту була й зустріч з українською громадою в Ольштині.

У рамках зустрічі посол за підтримку України та сприяння розвитку польсько-українських відносин офіційними подяками нагородив ініціативу Ольштинський гуманітарний конвой (отримали Степан Мельник, Андрій Фаранчук, Павло Герчак та Роман Боднар), почесного голову Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі Степана Мігуса, професорку Тересу Астрамович-Лейк та колишнього уповноваженого маршалка у справах нацменшин Віктора Марека Лейка. Останній тим часом подарував очільнику української дипломатії свою книжку «Тридцять років з меншинами», яку присвятив покійному лідеру української громади Миронові Сичу.

Під час обговорення на одну з ключових проблем – асиміляцію громади – вказала вчителька української мови в Ольштині Мирослава Четирба-Піщако. Спираючись на свій понад тридцятилітній професійний досвід, вона зауважила, що зараз неймовірно мало дітей записується на навчання.

«Виходить, що сьогодні серед дітей, але і їхніх батьків просто немає інтересу до вивчення рідної мови», – зазначила вчителька. За її словами, знеохочувати може й те, що діти з появою в їхніх школах учнів з України побачили, що навіть із ними не можуть спілкуватися українською, бо ті часто використовують російську. Ця ж проблема стосується студентів, про що згадав науковий працівник Вармінсько-Мазурського університету Іван Курій.

Під час обговорення інших питань освіти послу було повідомлено про брак підручників з української мови, й ці прогалини не заповнюють допоміжні матеріали, опрацьовані Фондом «Просвіта». На проблему звернув увагу вчитель та голова ольштинського гуртка ОУП Петро Табака. Про чергові виклики говорив і владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський. Він запевнив, що греко-католицькі храми у регіоні відкриті для вірян з України різних конфесій. Водночас вказав на потребу тіснішої співпраці між прибулими українцями та місцевою громадою. Владика зауважив також, що в Польщі починає діяти щораз більше українських організацій, тому варто подумати над якоюсь формою об'єднання, щоб координувати дії та обмінюватися досвідом. Як зазначає ієрарх, заходи для посилення співпраці між новоприбулими та етнічними українцями – це спосіб зміцнити українську громаду Польщі загалом. Тож цьому питанню варто присвячувати багато уваги.

Ще одна з ключових проблем, на яку послу вказали ольштинські українці, стосується перевезення гуманітарної допомоги в Україну.

«Нас на кордоні не трактують належним чином», – зауважив один із волонтерів Степан Мельник, який з конвоями їздив в Україну близько 30 разів. Виявляється, що як на в'їзді, так і під час повернення волонтери мусять витрачати багато годин і не можуть розраховувати на спрощений режим перетину кордону. До того ж їм доводиться долати понад тисячу кілометрів в один бік, тому вони намагаються зробити це в час вихідних, щоб не втрачати робочих днів. У відповідь посол Василь Боднар запевнив, що ольштинським волонтерам буде надано документ, який дозволить перевозити в Україну вантаж без зайвих процедур. Посол заявив також, що Україна та Посольство, попри складний час, готові допомогти українцям у Польщі в їхніх заходах щодо збереження ідентичності. Посольство хотіло б, зокрема, посприяти в переданні української літератури та вивчатиме проблеми української освіти в Польщі.

У рамах візиту на Вармію та Мазури українські дипломати провели теж зустрічі з мером Ольштина Робертом Шевчиком, ректором Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині Єжи Пшиборовським, воєводою Вармінсько-Мазурського воєводства Радославом Крулем, маршкалком Вармінсько-Мазурського воєводства Марціном Кухцінським та ольштинсько-ґданським єпископом владикою Аркадієм Трохановським. Посол Василь Боднар відвідав і Комплекс шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому та поклав квіти до могили його засновника Мирона Сича.

Зустрічі з офіційними особами стали нагодою подякувати за підтримку та допомогу Україні й біженцям. З ректором посол говорив, серед іншого, про відновлення україністики в університеті та можливість навчання студентів з України. Зустріч з мером Ольштина дозволила своєю чергою обговорити можливості співпраці з містами України, а також взаємодію в гуманітарній сфері для підтримки української національної меншини міста та українців. Послу було повідомлено про майбутнє підписання угоди щодо партнерства між містами Рівне та Ольштин, яке заплановано найближчим часом. ●

eprasa.pl 8fd643e3f1

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

«Без демонтажу російської воєнної машини світ буде постійно загрожений»

Так говорить посол України в Польщі Василь Боднар. У інтерв'ю для «Нашого слова» і української передачі Радіо Ольштин він ділиться також рефлексіями від зустрічей з українською громадою та міркуваннями щодо геополітичних питань та польсько-українських відносин.

– В Ольштині й раніше інших місцях ви провели зустрічі з місцевими українськими громадами. З якими проблемами до вас зверталися?

– Проблеми є системними. Серед них – питання шкільництва, освіти, збереження самобутності. Але це проблеми не лише українців у Польщі, а загальний виклик меншин за кордоном. Тут завдання держави допомогти в збереженні своєї ідентичності, мови та допомагати шкільництву. Звичайно, існують також проблеми ширшого характеру, пов'язані з політизацією теми українців у Польщі перед виборами, та інші процеси. Це, зокрема, питання, що стосуються економічних викликів, як програма 800+, та інші приводи, щоб звернути увагу на проблеми українців. З іншого боку, зрозуміло, що, коли мільйони громадян перебувають в іншій країні, це завжди створює певні незручні ситуації. Наше завдання як держави – допомагати громадянам, які виїхали, а також меншині почуватися комфортно, забезпечувати їхні права. Варто також зауважити, що в Польщі на рівні органів державної влади всі декларують підтримку України. Власне, більшість тих, з ким зустрічаюся, на практиці допомагають Україні чим можуть, – від фінансової чи матеріальної допомоги до питань, пов'язаних з мобілізацією міжнародної підтримки. Досить багато мерів міст є членами різних європейських рад, керівниками регіонів і можуть там доносити тему України голосом члена Європейського Союзу. Це дуже важливо для України, яка стоїть на шляху вступу до ЄС.

– Одна з проблем – це відносини меншини й громадян України. Сторони не завжди бачать або потребують одне одного. Які вбачаєте можливості для зустрічі сторін?

– Нічого силою. Українці приїхали з різних регіонів: хтось говорить російською, суржиком, українською. Хтось по-іншому дивиться на історію або взагалі не знає, що в Польщі є українська нацменшина. Але це не є вододілом, це тільки початок возз'єднання. Люди поки що входять у нове середовище, шукають своїх однодумців та розуміння, також за регіональним чи професійним принципом. Платформ для інтеграції може бути багато. Головна, яку я бачу, – це мова й традиція. У травні, скажімо, буде День вишиванки, коли всі її одягають, навіть ті, хто говорить російською. Останніх не треба обмежувати, бо поступова українізація може відбуватися й у Польщі. Тут треба більше терпіння, щоб налагодити діалог, можливо, за участю держави, хоча ми б не хотіли втручатися у суспільні процеси. Проте багато можемо робити спільно. Я не маю одного рецепта, як розв'язати всі ці питання, але повторю: такими площинами є насамперед мова, церква, культура чи, наприклад, допомога Україні. На зустрічі в Ольштині я чув, що не всі громадяни України приходять допомагати. Можливо, вони не мають чим допомогти, а можливо, залишилися сам на сам з реальністю, яка не обов'язково є комфортною. Тому їм треба допомагати інтегруватися, ввійти в українське коло. Необхідно знаходити точки дотику, а не, наприклад, окремо проводити концерти на День Незалежності України. Хоч і це непоганий варіант, бо краще два, ніж жодного. Єдність, навіть у думках, навколо потреби оборони України може нам допомогти боротися з деструктивними впливами також усередині польського суспільства. Воно дивиться на те, як ми поводимося, чи зраджуємо свої цінності, відкидаємо те, що вчора боронили, чи готові йти до кінця. Думаю, що це і так великий шок для багатьох у Європі, що українське суспільство вже третій рік бореться. Водночас Польща тут є нашим однозначним союзником, оскільки сама, як і ми, потерпала від росії протягом останніх триста років. Ніхто краще не розуміє ворожих намірів росії, як Польща чи балтійські держави. Це для нас природні союзники, з якими ми завжди маємо шукати точки дотику, а не лінії поділу. Тільки разом ми можемо вистояти.

10-11.

eprasa.pl 8fd643e3f1

Продовження з 9 сторінки

– Які бачите завдання для Посольства після ознайомлення з проблемами української громади в Польщі?

– Наше спільне ключове завдання – це українська мова і збереження ідентичності. У нас немає іншого завдання, окрім того, щоб не дати українцям загубитися у світовому, не тільки польському, просторі. Сьогоднішні українці, які виїхали, ще пам'ятають про державу, мають зв'язки з нею, майно. Їх щось прив'язує до батьківщини. Але їхні діти можуть уже це забути. Звичайно, найкращим варіантом було б завершення війни й створення умов для повернення тих, хто виїхав, возз'єднання сімей і концентрація на відбудові України. Ми не можемо також не враховувати, що це добровільний процес, і люди, якщо захочуть залишитися в Польщі чи Німеччині, мають таке право. Особливо ті, хто зараз є самодостатніми, самі на себе працюють чи створили бізнес. Це також елемент українськості за кордоном, те, що ми маємо підтримувати й намагатися допомагати в існуванні, інтеграції, але не асиміляції. Це елемент державної політики, який зараз реалізує Міністерство закордонних справ і нове Міністерство національної єдності. Йдеться про те, щоб створити базові осередки для задоволення потреб українців, хоча б у столицях європейських країн. Можливо, якщо такі осередки покажуть свою ефективність, то вони з'являться й у інших місцях. Варто також зауважити, що зараз у Верховній Раді друге читання проходить закон про подвійне громадянство. Мені здається, що привілей першими отримати паспорт громадянина України має належати українській етнічній меншині у Польщі. Це найближча громада, найбільш пов'язана з Україною. Надання такого паспорта, як я розумію, польська держава не заперечує. Це створило б додаткові шляхи до об'єднання. Другий паспорт дозволив би відчути себе повноцінним громадянином, давав би особі можливість за бажання повернутися в Україну, відкрити там бізнес, почати наукову діяльність чи навчання.

– Днями від президента США Дональда Трампа ми почули, що Україні не світить членство в НАТО. Як ви сприймаєте ці слова?

– Негативно. Для нас як держави – це загальнонаціональний інтерес. Для того, щоб вижити й гарантувати собі безпеку, нам необхідно мати належні гарантії щодо неповторення агресії та відновлення територіальної цілісності. Ми вважаємо, і так вважало багато поколінь українців, що формування європейської спільної безпеки є значно ефективнішим, ніж захист поодинці. І це показує сьогоднішня війна в Україні. російська агресія отримала відсіч завдяки героїзму українського народу, але також міжнародній допомозі. І Польща тут – один із лідерів. У перші місяці чи тижні це була життєздатна історія, те, що зміцнило спроможність тримати оборону. Зараз, коли війна затягнулася, ми цілком усвідомлюємо, що закриття Україні дверей до НАТО означає розширення агресії росії на інші території. Як сказав президент Володимир Зеленський, якщо немає НАТО, то має бути інша альтернатива – повернення ядерної зброї, багатомільйонна армія чи повністю воєнізоване суспільство. Так, як колись козаки жили – з шаблею за спиною і плугом в руках. Тому для нас тема не закрита. Якщо для одного з лідерів однієї із західних держав це стає пріоритетом, то, я думаю, що ми перечекаємо історично складний період і все-таки доб'ємося свого. Без України НАТО не буде відчувати себе організацією, здатною чинити супротив. А російська агресія рано чи пізно стикнеться з країнами Альянсу. Ті ж США, які, як це виглядає, зараз ніби шукають миру нашим коштом, змушені будуть потім витрачати зусилля і втрачати людей на те, що ми зараз можемо стримувати на своїх плечах.

– Чи така позиція американської сторони не є зрадою?

– Я б не розглядав це в категоріях зради. Я трактую це поки що як підходи, а не дії. Жодних рішень, які б свідчили про те, що Україну відштовхують від НАТО чи західного світу, ще немає. Військова допомога продовжує йти. Переговори на рівні відповідних представників України та США тривають. Звичайно, вони розпочалися і з російською стороною, що нас не може радувати. Проте це суверенне рішення американської сторони, і ми повинні враховувати такі реалії також і у своїй політиці. Для нас важливо зберегти західну підтримку для того, щоб Україна вистояла. Наше завдання – відновити територіальну цілісність і покарати росію за війну. Чи можна досягти наших бажань на всі сто відсотків? Це питання спроможності й реальності, але ніхто не знімає його з порядку денного. Наша позиція на переговорах залишається незмінною – мир з позиції сили, мир справедливий, покарання агресора й відшкодування за зазнані втрати. Мені здається: те, що зараз відбувається, це поки тема публічної дискусії та риторики. Ми не знаємо, наскільки далеко зайде діалог між росією і США щодо перезавантаження. Такі спроби були вже кілька разів, і результат виявився одним – росіяни дурили американців і все одно робили своє. Думаю, що прийде час і всі зрозуміють, зокрема адміністрація США, що з росією можна говорити тільки з позиції сили. Ми маємо цей досвід за роки незалежної України, але й маємо столітню історію протистояння російському імперіалізмові та домінуванню. Те, що українська нація вижила, показує, що ми постійно відновлюємося після утисків, злочинів, голодоморів, вбивств, воєн. Усе це чинить російська воєнна машина. Без її демонтажу світ буде постійно загрожений.

– Виглядає так, що українськими земельними ресурсами можуть у майбутньому користуватися як агресор, так і союзник України. А де тут покарання?

– Ми так не ставимо питання. Не можемо погодитися на те, щоб росіяни добували наші корисні копалини, які належать українському народові та державі. Американські компанії поки що також не мають до них доступу. Водночас це питання не витягнення ресурсів з України, а інвестицій в українську переробну промисловість. Для нас це теж є одним з елементів відбудови. Своєю чергою покарання росії як мінімум полягає у використанні тих коштів за її межами, які зберігаються в іноземних банках. Якщо росія сама не платить за знищену українську інфраструктуру, то її мають змусити платити за завдану шкоду. Це один із постулатів майбутнього миру. США наразі про це не говорять, але це не означає, що вони цього не хочуть. У цьому випадку маємо також розуміти, що успіх переговорів, який би він не був, чи з американською стороною, чи пізніше з агресором, залежить також певною

eprasa.pl 8fd643e3f1

мірою від української дипломатії та її спроможності відстоювати свою позицію, готовності показувати зуби. Порівняймо голос і позицію України перед війною з тим, що ми можемо зараз сказати та зробити. Це дві великі різниці в суб'єктності України й міжнародної спільноти. Коли відбувалися переговори в рамах Мінського формату, то, як правило, посередники ставали на позицію «дотиснути слабшого» – росіяни не погодяться, але ви це зробіть, бо можете. Така позиція зараз не повториться, незважаючи на всі бажання, які висловлюватимуть щодо процесу врегулювання американська чи російська сторони. Ми поки не бачимо такого сприйняття, що росія й Америка заодно проти України. Америка постачає зброю Україні та підтримує її в боротьбі проти російської агресії. Це є фактом, який поки що ніхто не змінив.

– Чи Європа може бути силою, яка пліч-о-пліч воюватиме з Україною проти росії?

– Європа поки що не буде воювати. Тут існує сильне відчуття захищеності з боку НАТО. Якщо воно зникне після слів президента США про те, що його країна не буде захищати держави-члени, то усвідомлення може прийти надто пізно. Другий момент: ми не бачимо, окрім Польщі й кількох країн, посиленої мобілізації чи переозброєння. Польща робить досить серйозні внески у свою оборону. Це не тільки питання техніки та оборонних споруд. Ідеться про питання мобілізації суспільства й готовності боронити свою державу. В Україні здатність чинити опір була спричинена фактором, що війна тривала вже вісім років. Була велика кількість тих, хто знав, як воювати й брати у руки зброю, але також була велика мобілізація суспільства та стійкість уряду. Влада не залишила народ і тримала контроль під своїм керівництвом. Це дозволило зберегти державу, столицю й також мобілізувати фактично кожне село для оборони. Те, що спіткало російську армію у 2022 році, вона тепер відчуває, несучи в рази більше кількісних втрат. Звичайно, й ми втрачаємо, але зараз росія має від 800 до 1500 вбитих та поранених кожного дня. Я вважаю, що кожна нація має свою історичну місію. Польська держава виконала її в 1920 році, захистивши Європу від більшовизму. Ми сьогодні, дай Боже, щоб це була наша остання така збройна місія, маємо захистити Європу від чергової чуми зі сходу – російського імперіалізму. Це показує, що Україна відбулася як держава і нація.

– Якими бачите найближчі польсько-українські відносини, котрі помітно погіршуються? І що ваша дипломатична установа може зробити, щоб зберігати їх на якнайкращому рівні?

– Ми більше будуємо мости, ніж показуємо те, що ділить нас. Якщо подивитися на всю синусоїду польсько-українських відносин за час незалежності України, то вона частково змінювалася в такому напрямку, як ми бачимо зараз. Були сплески під час Помаранчевої революції, які потім знижувалися. Були й високі рейтинги президента Віктора Ющенка, що потім змінювалися у зв'язку з відомими рішеннями. Після була повноцінна підтримка України під час Революції Гідності й початку російської агресії. Далі з'явилися історичні питання, котрі знімали з порядку денного потребу оборони України. Пізніше почалася війна, і серця мільйонів поляків та їхні доми відкрилися для наших громадян, було надано всебічну допомогу. Зараз ця допомога дещо інша, менша, але вона не перестає йти. Це також допомагає Україні переживати цей складний період, втримувати фронт та зберігати економіку. Треба також розуміти, що українці, які працюють в Польщі, роблять внесок в економіку України, але й польської держави. Настрої змінюються залежно від часу, що віддаляє нас від війни. Вони змінюються й від того, як політики використовують ту чи іншу тематику і як ми розв'язуємо проблеми, зокрема історичні – Волинської трагедії, поховань та ексгумації жертв. Ці питання в певний час не знаходили свого розв'язання. Зараз на рівні урядової адміністрації ми знайшли шлях, як ідентифікувати проблему і розв'язати її. Ми маємо досить вдалий діалог на рівні міністерств культури, і в нас намітився досить серйозний прогрес у тому, щоб це питання перевести з політичного в площину роботи інституцій, а не дискусії чи публічної боротьби політиків.

– Роками говорять про те, що історичні питання слід забрати у політиків і залишити історикам. Але в реальності цього не відбувається.

– Ми цього не прагнемо. Зараз системно працюємо над одним питанням – відновленням пошуків і ексгумацій на територіях обох держав. Саме обох, бо це не одностороння дія. Насправді на сьогодні є політична воля та розуміння цього питання. Для того, щоб не повторювати помилки нещодавнього минулого й не створювати політику на історії, ми відкриті до дискусії з усіма: істориками, експертами, політиками, суспільством, медіа. Наскільки це питання публічне, настільки не треба його боятися. Ми робили кривду одне одному впродовж усієї нашої історії. Однак таких кривд було значно менше, ніж нормального співжиття. Ми чомусь завжди забуваємо про хороші десятиліття чи навіть століття спокійного співіснування, спільних сімей, добрих відносин навіть під владою різних держав. Частіше говоримо про те, що комусь болить, або пробуємо історично біль використовувати в політичних цілях. На жаль, така ж ситуація відбувається не лише в Польщі, але й у нас в Україні. Хоча наше суспільство зараз зайняте іншим – головною є війна. Я пам'ятаю важкі роки в історичному діалозі 2015-2018 років, коли нищили пам'ятники на території Польщі та України. В Україні ми докладали всіх зусиль на рівні місцевих адміністрацій і чиновників, щоб кожен знищений польський пам'ятник був відновлений. Ми просили те саме зробити польську державу. Тому багато ще поля для роботи, але, бувши відвертим і чесним одне з одним, багато чого вдалося змінити в наших відносинах і діалозі у 2022 році. Тоді й Польща переступила через себе і зробила набагато більше, ніж могла, прийнявши стільки наших громадян і допомагаючи Україні в різний спосіб, насамперед зброєю. Тому я вважаю, що 2022 рік був переломним, став новою хвилею приязні. Це все перелилося в емоції, і зараз, якщо іде їхній спад, то всі вважають, що це погіршення відносин. Це не погіршення, а, на жаль, природний спосіб ставлення одне до одного. Треба цим намагатися управляти в позитивному ключі. Тоді легше буде українцям, які сюди приїхали. Водночас поляки будуть їх сприймати не насторожено, а так, як належить – що це біженці, які мають чи можуть повернутися, або як громадян, котрі інтегруються і стають частиною польського суспільства, зберігаючи свою українську ідентичність. ●

eprasa.pl 8fd643e3f1

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Батьківські збори в українській школі в Ґурові-Ілавецькому

«Школа показує, що ми всі становимо одну велику родину»

У Комплексі шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому 15 лютого відбулися батьківські збори з концертною частиною та інтеграційними розвагами для батьків та друзів школи. Відкриваючи офіційну частину, директорка Марія Ольга Сич та віцедиректорка Олександра Латанишин підсумували основні досягнення учнів, реалізовані у школі проєкти та залучення інвестицій.

– Цього року наші матуристи досягли найвищого рівня, тому що стовідсотково склали атестат зрілості. Це їхнє велике досягнення, але також вчителів та батьків. Усіх вас щиро вітаю, – говорила Марія Ольга Сич. У результаті школа отримала 30-те місце з 49-ти найкращих ліцеїв Вармінсько-Мазурського воєводства в рейтингу престижного освітнього видання «Перспективи» та може використовувати почесне звання «Бронзова школа».

Навчальний заклад також залучив низку інвестицій на такі потреби, як термомодернізація гуртожитку, вартість якої 2 мільйони злотих, ремонт приміщень, створення світлиці для інтеграції учнів, закупівля нових меблів тощо. Особливо важливим є підвищення стандарту гуртожитку, оскільки саме тут проживає більшість учнів.

eprasa.pl 8fd643e3f1

Було згадано про навчальні та позакласні проєкти. Школа вже втретє брала участь у програмі «Еразмус+», завдяки чому цього року приблизно 30 учнів могли відвідати Грецію. Марія Ольга Сич зауважила теж, що в школі майже постійно відбуваються різноманітні заходи, зокрема Хореографічна науково-практична конференція, відвідини закордонних делегацій з України, Молдови, Канади, Естонії. А ще – святкування Днів Незалежності України та Польщі, Огляд релігійної творчості, що об'єднав приблизно 300 учасників, День захисника України, роковини Голодомору, Загальнопольський футбольний турнір, де взяли участь команди з регіону, а також Кракова, презентація книжки Віктора Марека Лейка «Тридцять років з меншинами», шкільна кутя, зустрічі з відомими експертами та науковцями тощо. Школа пропонує теж широкий вибір позакласних занять – від музичних і танцювальних до волонтерських, медійних чи предметних гуртків. Навчальний заклад першим у воєводстві та як один серед 35 у державі брав участь у проєкті «Простори добробуту». У рамах конкурсного завдання в школі були створені місця, де учні можуть зустрічатися, об'єднуватися чи читати книжки. У таких спеціальних зонах не використовують мобільні телефони.

Варто додати, що на звернення учнів та батьків 3 грудня сеймик воєводства прийняв постанову про присвоєння школі імені Мирона Сича. Урочисте відзначення цієї події відбудеться 14 червня. Директорка також повідомила про ще один здобуток. Візитівка школи – ансамбль «Думка» – отримав почесну нагороду маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства за досягнення в галузі культури. Дуже цінним є також те, що школа постійно допомагає Україні та біженцям, а серед учнів є багато українських громадян.

Ґурово-ілавецькі збори відвідали почесні гості, зокрема посол України в Польщі Василь Боднар. Він висловив захоплення досягненнями школи, як-от збереженням української ідентичності, допомогою дітям з України та самій Україні.

– Для нас сьогодні немає нічого важливішого, ніж давати надію дітям. Надію на мирне майбутнє і вільний розвиток, буття європейськими жителями та можливість реалізувати себе будь-де. Але насамперед ми б хотіли, звичайно, щоб це було в Україні, – наголосив посол. Він також передав книжки й запевнив, що Україна постійно намагатиметься допомагати ґурово-ілавецькій школі та українській громаді загалом. Дипломат подякував і польській стороні за дотеперішню підтримку та заохочував до подальших дій в дусі єдності, що дозволить захистити Європу та своє майбутнє. Згадуючи ім'я засновника школи Мирона Сича та його заслуги для громади, держави й польсько-українських відносин, посол сказав:

– Хочу ще раз подякувати вам, що тримаєте високо започатковані ним справи.

Василь Боднар висловив також сподівання, що школа надалі сприятиме зміцненню українства у Польщі, а разом з цим робитиме польське суспільство міцнішим, толерантним і спроможним витримати великі виклики. Відзначаючи роботу в цьому напрямі, посол вручив офіційну подяку директорці школи. За об'єднання дітей з Польщі та України Марії Ользі Сич дякував також єпарх ольштинсько-ґданський владика Аркадій Трохановський.

– У цей спосіб школа показує, що ми всі становимо одну велику українську родину, – зауважив він. Владика подякував теж за збереження й зміцнення серед дітей християнських цінностей, які особливо важливі у воєнний час. Ієрарх зазначив, що мірилом довір'я до школи може бути й те, що сюди своїх дітей віддають священники.

З привітанням до учасників свята та педагогів звернулися депутати Катажина Круляк та Януш Ціхонь, голова Вармінсько-Мазурського сеймику Богдан Бартніцький, уповноважена маршалка в справах нацменшин Анета Бжиска та уповноважений воєводи у справах нацменшин Пйотр Бачевський, староста Бартошицького повіту Ельжбета Заблоцька, бургомістр Ґурова-Ілавецького Яцек Костка та війт ґміни Ґурово-Ілавецьке Кшиштоф Баран. У своїх промовах гості вказували на роль школи у збереженні української ідентичності, освітні успіхи, представленні ґурово-ілавецького регіону за його межами та… оригінальний спосіб проведення батьківських зборів, який варто було б запровадити в інших навчальних закладах. ●

eprasa.pl 8fd643e3f1

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Хранитель народної душі

З плином часу виринають з глибин історії у наше сьогодення біографії непересічних постатей, які зробили неоціненний внесок у розвиток і процвітання української культури, однак були незаслужено поставлені у другий ряд або й зовсім забуті. Згадаймо Климента Васильовича Квітку – фольклориста, етнографа, музикознавця, Людину з великої літери. Він присвятив своє життя віднайденню і збереженню понад шести тисяч народних пісень. І якщо пісня – це відображення душі народу, то Климент Квітка дбайливо зберіг цю народну душу для нас – нащадків.

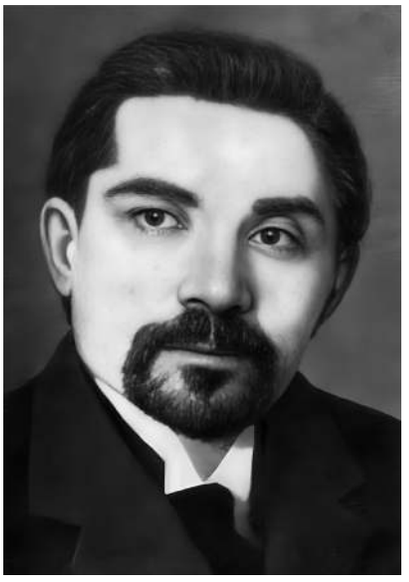

Климент Квітка (на фото) народився 4 лютого 1880 року в селі Хмелів Роменського повіту Полтавської губернії (нині Роменський район Сумської області). Батька в родині не стало дуже рано – він помер від сухот, коли хлопчику було лише п'ять років. Мама не мала можливості утримувати і виховувати дитину, тому змушена була віддати сина до київської заможної бездітної родини Карпових, у яких працювала хатньою робітницею. Вони стали для Климента названими батьками. Кльоня (так ласкаво називали Климента нові батьки) ріс талановитим і кмітливим хлопчиком. У семирічному віці він почав займатися музикою, уважні батьки помітили музичний хист у Климента, тож наймали приватних учителів. Далі він вступив до Київського відділення музичного товариства. Паралельно навчався у Києво-Печерській гімназії, яку закінчив із золотою медаллю у 1897 році. Продовжив свою освіту Климент у Київському університеті Святого Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка) на юридичному факультеті. Хлопець володів 13 мовами (2 класичними, 3 європейськими, 7 слов'янськими, грузинською), брав активну участь у культурному житті університету – був концертмейстером студентського хору. Мати Климента, користуючись поблажливістю і доброзичливістю прийомних батьків, не погоджувалась з усиновленням сина у родину Карпових, висунувши умову про тимчасове проживання, піклування і виховання Климента у їхньому домі, нерідко приходила побачитись із сином, але ці візити доволі травматично впливали на психіку хлопця.

Навчаючись ще у гімназії, Квітка вже визначився зі справою свого життя. Ось як він про це казав: «Будучи гімназистом, я розпочав роботу з музичної фольклористики і записування народних мелодій з певними науковими установками. Тоді ж я вирішив присвітити цій справі своє життя». Отже, юриспруденція Климента цікавила мало, в нього була інша пристрасть. Паралельно із закінченням університету він підготував і видав свою першу збірку записаних ним народних пісень. Вагому роль у пошуковій діяльності молодого фольклориста Квітки відіграло особисте знайомство з композитором Миколою Лисенком – знавцем і тонким інтерпретатором української народної музики.

Восени 1898 року студент-першокурсник Климент Квітка був присутній на літературному вечорі, де молода поетеса Леся Українка читала своє оповідання «Над морем». Помітивши щирий інтерес до народної пісні та почувши неабиякі глибокі й фахові судження юнака, Леся запропонувала Клименту записати на фонограф українські пісні, бо знала їх безліч. Він був щасливий і просто приголомшений від такої пропозиції, внаслідок цієї праці було записано понад 200 композицій голосом Лесі Українки. Так закохані у народні фольклорні мотиви молоді люди покохали одне одного. Леся Українка була старша за Климента Квітку на 9 років. Лесина мати – відома письменниця Олена Пчілка – була категорично проти всіляких відносин її дочки «з якимсь жебраком», як вона презирливо називала Климента. Та Леся влаштувала домашнім тритижневий мовчазний бойкот, родині довелося змиритися з вибором доньки.

Стосунки Лесі Українки та Климента Квітки видавалися на той час занадто сміливими. Вони кілька років, усупереч тодішнім традиціям навіть передової української інтелігенції, жили у цивільному, не освяченому церквою шлюбі. І це викликало спротив і обурення насамперед у батьків Лесі. З листа Лесі Українки до батька: «Не бачу теж причин, чого б я мала забороняти йому бути там, де я. [...] Мені неприємно, що і ти йому про се говорив, так, наче він божевільний чи заразний, що вже з ним в одному городі жити не можна. ...Не знаю теж, чому вираз симпатії до мене, чи дбання про моє здоров'я має називатись «вмешательством в наши семейные дела»? Мені чогось неприємно те, що ти ставиш питання, чи бути Квітці там, де я, чи ні, – се мене ставить в фальшиве положення».

Тільки під величезним тиском рідних 1907 року пара погодилася на церковний шлюб. Щоправда, вінчалися у далекій периферійній церкві на Деміївці у Києві, і для них це було просто кроком назустріч батькам, щоб ті їм не заважали жити разом.

Взагалі історії кохання Лесі були трагічними – Сергій Мержинський, найближчий друг, помер від туберкульозу на руках у Лесі. Невдовзі сам Климент Квітка захворів – відкрита форма туберкульозу. Леся теж хворіла на туберкульоз кісток ще змалечку. «Ні, я хочу крізь сльози сміятись, Серед лиха співати пісні, Без

eprasa.pl 8fd643e3f1

надії таки сподіватись, Жити хочу! Геть думи сумні!» Захоплення фольклором не приносило парі прибутків. Климент працював зв спеціальністю на державній службі – у суді Києва, потім Сімферополя, Тбілісі. Він розпродував своє майно, щоб лікувати Лесю від підступної хвороби, протягом п'яти років вони їздили до найкращих лікарів Європи, Криму, Кавказу. Леся непохитно обстоює перед батьками своє право бути разом з коханою людиною. Вона пише матері: «Сподіваюсь, ми будемо однаково розуміти, що для мене щастя, а що горе. І цією надією втішаю себе...» Климент Квітка вирізнявся не лише творчим обдаруванням, тонким ліричним характером, він був напрочуд доброю, скромною, чуйною людиною, але водночас небагатослівним і стриманим. Їхній з Лесею союз можна назвати шлюбом, який благословила мистецька муза.

Леся дуже часто в листах останніх років життя підписувалася як Леся Квітка або Леся Косач-Квітка, ніби передавала чоловікові право на свою долю і на своє ім'я... Але, на жаль, у 1913 році її стан раптово погіршився і, змучена хворобами, 1 серпня того ж року вона померла. Убитий горем чоловік поринув у роботу, продовживши займатися дослідницькою та етнографічною діяльністю. 1917 року Климент видав двотомник «Мелодії з голосу Лесі Українки». Загалом доробок фольклориста налічує понад 6 тисяч народних пісень. Укладено «Посібник для збирачів фольклору», підручник «До вивчення побуту лірників».

У період революції 1917 року Квітку обрали заступником генерального секретаря судових справ Української Центральної Ради, менше як за пів року призначили заступником міністра юстиції УНР. У період сталінських репресій 1933 року Климента Квітку було позбавлено роботи, заарештовано і висунуто обвинувачення у буржуазному націоналізмі. Однак Клименту пощастило – він пробув в ув'язненні лише півтора місяця. Позбавлений роботи, він вимушений був переїхати до Москви, де 1934 року його заарешували вдруге, вже як «російського націонал-фашиста», оголосивши вирок – три роки концтабору.

З 1936 року Квітка керує секцією фольклору Науково-дослідного інституту при Московській консерваторії (нині – Науковий центр народної музики ім. К. В. Квітки). Климент Васильович займається активною етнографічною діяльністю – збирає і записує пісні, читає лекції. В нього з'являються учні та послідовники. Один з його учнів Леонід Еклаковський так характеризував свого наставника: «Важко уявити собі більш м'якого, доброзичливого, незахищеного інтелігента... Душевна делікатність, боязнь задіти, образити співрозмовника справляли враження певної старомодності Климента Квітки». Фольклорні твори, з якими працював Квітка, були і залишаються своєрідною візитівкою нашого народу. Пара Леся та Климент прожили разом 8 років. Чоловік пережив свою дружину на 40 років. Після війни, 1947 року, було написано чимало праць, та частина з них вийшла друком вже по смерті Квітки, а більшість так і залишилася в рукописному варіанті. Земний шлях цієї світлої людини з кристально чистою душею завершився 19 вересня 1953 року. До кінця своїх днів Климент Васильович прагнув повернутися до рідної України, але йому цього не дозволили. ●

ОГОЛОШЕННЯ

Ельблонзький відділ Об'єднання українців у Польщі запрошує на
57-й Дитячий фестиваль української культури,
який відбудеться **17-18 травня 2025 року**
в залі театру ім. Александра Севрука в Ельблонзі (вул. Театральна 11).
Відкриття заяв учасників Фестивалю передбачається у березні.
Слідкуйте за оголошеннями в березневих виданнях «Нашого слова».

Управа Кошалінського відділу Об'єднання українців у Польщі, Дирекція Загальноосвітнього ліцею ім. Т. Шевченка у Білому Борі, Управа фонду ДЕКА, яка веде Початкову школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі, запрошують на

VI УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР,

який відбудеться 28 червня – 6 липня 2025 року (9 днів) в Білому Борі

Організатори забезпечують:
- нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері)
- опіку інструкторів
- добрі умови
- екскурсії – поїздки до озера і моря
- спортивні змагання
- навчання українських пісень
- та інші атракції.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи.
Кількість місць обмежена.
Контакт і зголошення – домівка ОУП в Кошаліні:
тел. 94 342 64 70 або 503 005 378,
електронна адреса:
zup_koszalin@wp.pl
biuro@admedia-consulting.pl

Запрошуємо!

Шановні батьки, вчителі та друзі Комплексу загальноосвітніх шкіл № 2 ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі

Розраховуючи доходи за 2024 рік, кожен з Вас може передати 1,5% податку на громадські організації.
Щоб підтримати нашу школу, будь ласка, заповніть форму PIT і вкажіть:
номер KRS: **0000207472**
cel szczegółowy: **99890**
Перерахування 1,5% податку жодним чином не обтяжує платника податків.
Ми розраховуємо на Вашу доброзичливість!
Гарантуємо, що отримані кошти будуть повністю використані на потреби дітей і школи.
Дякуємо Вам!

eprasa.pl 8fd643e3f1

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА
Фото Павла Лози

Великый піст завершат ся

Дахто може и чудує ся, чом пишу о завершаню чогоси, што ся ищы ани не зачало. Про Воскресіня Христове все мож бесідувати, бо східны богослужбы аджи в Різдво радят о смерти и воскресіню Ісуса Христа. В Стихирах на Стиховнах Повечеря Великого Різдва Христового чуєме, же волсвы зо сходу, идучы до Вифлеєма, даруют Сынови Божому: *яко* ***тридневному же мертвецу безсмертному смирну.*** Апостол Собору Пресв. Богородиці (адже першого дня по Різдві Христовім) бесідує, же Боже Отроча народило ся: *жебы* ***смертьом знищыти того, хто мал владу смерти, адже сатану***. Хыбаль додумуєте ся, же гнеска бесіда буде не о пості, котрым што рока готуєме ся до Христового Воскресіня. Тогорічний зачне ся 3 марця, наш, а латинский як все од середы, адже од 5 марця. Бесіда буде о пості, якый зачал ся 24 лютого 2022 р., котрого завдячаме рускому мирови (барз немирному неруским), якого путін нашмарил не лем Украіні, а цілому вільному світови. О страдальнім, великым часі выпробуваня для Украіны бесідувал старец Іона Одескый. З трьох заповідженых ним пасх одсвяткували сме юж дві, а посьлідня єст юж при дверьох. Старец бесідувал, же недолго по його смерти (помер 18 грудня 2012 р.) Украіна перейде през кроваву, голодну та переможну Пасху Христову. Думам, же ждеме власно той третьой. В подібнім дусі о часі змітуваня зо себе руского ярма пророкувал о. Герман Брудзінский (помер в січни 1995 р.), утримувал, же Украіна освободит ся з немирного руского миру перед роковинами народин Тараса Шевченка (адже перед 9 марця).

Не од вчера відомо, же вшытко на тім світі, што добре, легко не приходит чловекови. З першой книгы Святого Писма знаме, же каждий з шістьох дни творіня світа для Бога кінчыл ся менше більше так: *И Бог віділ, же добре оно* (1М. 1, 12), та товды аж сонце заходило и наставал новий ден. Дідове барз добрі знали, же, жебы мати дост хліба насущного, все треба ся гідні намозолити и натерпіти. Насущний то не значыт штоденний, а необхідний для існуваня. Барз добрі знаме, же кєд хочеме мати дашто веце, товды треба потрудити ся більше, мозолити ся терпеливо и не лем през короткій час. Мам тиху надію, же піст викликаний рускым немирным миром скоро завершыт ся, та для Украіны од трьох років розпинаной (и для цілого вільного світа) врешті настане справжня радісна Пасха, ничым юж неосквернена. Юж од трьох років ждеме пришествія справжнього Божого мира, котрий в прах зотре руский и товды зразу путінівска специяльна воєнная операция (немиротворча аджи для руского мира) перейде до історичного аду. За недолго приде такий ден, в якым будеме мочы до руского немирного мира, хотячого засісти на престолі Всемогучого Бога, звернути ся словами св. Йоана Золотоустого (з його великодной проповіди) и шмарити му в лице: *Де (…) твоє жало? (…) Де (…) твоя перемога?* Вірю, же настане Великий Ден, адже такый, в котрім вшыткы вздриме, же п**утінівска** р**осия**: *Застарала ся, находячы Бога в безодні* (яку сама сотворила). */ Застарала ся, бо* ***опорожніла****. / Застарала ся, бо* ***дала ся обдурити****. / Застарала ся, бо вказало ся, же* ***вічна не єст****. / Застарала ся, бо* ***впала****. / Застарала ся, бо* ***остала звязана****.*

Серпньове глойсьця в курску землю воінів ЗСУ и грудньовы подійі в Сирийі справили, же и до **р**осиян почало дотерати, же **п**утін не єст богом и не буде володіти цілым світом. **р**осия од давна хотіла влады над цілым світом (**л**енінови, **с**талінови и **п**утінови хыбаль міцніше пахла ниж царям). путінівска **р**осія крачат дорогом давно вытиченом, хыбаль найміцнішше хотіла вшыткым нашмарити свою волю. **п**утінови здавало ся, же кєд підпорядкує собі Украіну, то за недовго буде мочы в цілым світі насаджати рускій мир, який все дихат лем насильством, страхом и трепетом. Люде, вводячы рускє беззаконя (ци то царскє, сталінскє ци путінівскє) все чули ся богами, зато іхні уми и рукы ничым не были спутаны. Прихильникы руского мира як стояли, так стоят понад правом, оно становлене єст лем для підчыненых, адже слабых. Нашы предкы, яко справжні гірнякы, так як мы любили свободу. Барз добрі знали, же сонце світит каждому так само, же перед Богом вшыткы сме єднакы. Божы млины мелут порядні, але помаціцькы, бо в Бога час не жене так як в нас, а стоіт в місци (адже не існує). Християне все были сьвідоми того, же Бог не зневолил никого, зато за зробліня креста на собі мож было дістати 10 років сталінской «санаториі» на Сибірі. Бог ниґда не понаглят ся з караньом грішника, все терпеливо жде на його покаяня. Оригеней (східний богослов першых віків християнства) аджи дішол до высновку, же безгранична любов Бога не дозволит на безконечну муку хоц бы єдного грішника. Бесідувал, же Бог аджи **с**атаны (який скорше был Сатанаельом – кимси в роді правой рукы Бога) не залишит в вічных муках.

Нашы дідове єднако барз добрі знали, же Бог никого не буде тяг за уха, жде покаяня. Ци вернеме до Бога ци ні, залежыт лем од нас. Бог не хоче хоснувати ся сво-

eprasa.pl 8fd643e3f1

йом неограниченом ничым владом, не цофат раз даного слова. Не стерпіл смотріти на наш занепад и зарады нашого спасіня Предвічний взял на ся сотворену плоть, адже тіло. Сотворитель поменшал Себе задля піднесіня з гріхопадіня люди зо землі зродженых. Бог был, єст и все буде зо своім сотворіньом, зарады нас, сотвореных зо землі (але на образ и подобу Бога), споконвічне Слово взяло на ся чловечу плоть, та фурт жыє медже людми (тіж и в неєднім росиянині). Бог никого не ненавидит, росиян тіж любит, не дармо Богородиця на другім кінци Европы (во Фатімі) просила, жебы християне молили ся за наверненя **р**осиі до Бога. Бог никого не каре, все єст вірний вшыткому, што обіцял, тото, што приобіцял Авраамови, Мойсейови и Давидови, приобіцял вшыткым сынам и дочкам Адама и Євы. Існує лем єдно але, мусиме хотіти быти з Богом. Прародичів тіж хыбаль не выгнал бы з Рая, кєд зразу признали бы ся до падіня в гріх, кєд зразу сами покаяли бы ся, не скривали перед Богом и не зваляли вины на іншых. Прецін Бог барз добрі знал, што ся стало и де скривают ся люде, котрых створил в посьліднім дни творіня світа. Зьвідувал ся Адама: *Де єси?* (1М. 3, 9) лем зато, жебы зроджений з землі сам ся признал, та ани Адам, ани Єва не зробили того.

Бог никого не каре смертьом, Адама и Єву выгнал з рая, Каіна од справедливых. Бог ниґда на никого не зсилат війны, то чловек на чловека приходит з ньом. Бог **п**утіна в Украіну не посилал, Сотворитель єст з каждым чловеком, плекаючым в собі образ и подобу Бога. Для Бога церковна приналежніст, нация ци кольор скоры не має жадного значыня. В приповідках записано, же вшытко має свій час, же єст час збераня каміня и метаня ним. Камін был першом збройом чловека, адже зброя громаджена была не лем в часі *Зымной Войны*. Тепер камені зберал **п**утін, та четвертий юж рік **р**осия свойом специяльном воєнном операцийом одберат жытя невинным людям. **р**осия не єст першом державом, гынучом од власного меча. Так по правді то вбивана єст не нация, а зло, котре од давна володіло **р**осиянами. **р**осия стане ся Росийом меншом и мирном. З Росиі счезне сотками років нагромаджене в ній морове повітря, скажене спробом царюваня над іншыма народами, та над вшыткым важным для вільного чловека. **р**осия ниґда не была и не буде богом, Бог никому не одберат вільной воли, а **р**осия прагла, жебы вшыткы гуляли так, як она ім заграт. ●

Об'єднання лемків повідомляє, що змінилися години роботи офісу Головної управи ОЛ у Горлицях (ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice).
Вівторок – 9:00 – 12:45 |14:00 – 16:00
Адреса для листування:
Biuro Główne Zarządu ZŁ
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice
електронна адреса: lemkounion@poczta.onet.pl
Моб.: +48 531 925 922

Розклад роботи Центру культури ім. Б.І. Антонича (pl. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice)
Понеділок: 9:30 – 13:15
Середа: 8:00 – 16:00
Четвер: 8:00 – 13:00

РЕЦЕНЗІЇ

Володимир Пилипович, «Глаголи людям усе, що я накажу тобі». Перемишль: Видавництво «Domi», 2025. – 127 с. ISBN 976-83-957479-5-3.

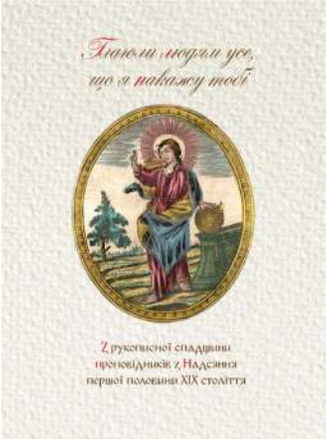

Тадей КАРАБОВИЧ

Дослідницька праця Володимира Пилиповича

Розвідка Володимира Пилиповича «Глаголи людям усе, що я накажу тобі» (Перемишль, 2025) – це чергова книга із задуманої автором історичної серії. Видання охоплює вибрані проповіді трьох священників Перемиської греко-католицької єпархії першої половини XIX століття, які збереглися в рукописній спадщині Перемишля. Опубліковані історичні матеріали автор почерпнув з оцифрованих документів, котрі від післявоєнного часу зберігаються в Національній бібліотеці у Варшаві та викладені у відкритий доступ на порталі Polona. До акції «Вісла» 1947 року вони були власністю Перемиської греко-католицької капітули.

У своєму дослідженні Володимир Пилипович покликається на статтю перемиського єпископа Григорія Лакоти «Народня мова в проповіді й катехизі в перемиській єпархії на переломі 18-19 ст.» («Перемиські епархіяльні відомости», лютий 1939, ч. II, С. 14-21), де відомий богослов описує розвиток проповідництва українською мовою в Перемиській греко-католицькій єпархії. З перспективи часу церковні проповіді стали виявом українського відродження Галичини. Натомість у тогочасному церковному житті Перемишля знаменною подією стало заснування в 1816 році помічником єпископа у шкільних справах отцем Іваном Могильницьким (1778-1831) просвітницького Товариства греко-католицьких священників.

Нагадаємо, що 1835 року в Перемишлі вийшло видання Йосипа Лозинського «Руское весілє». Це була одна з перших публікацій українською мовою на західноукраїнських землях, яка на два роки випередила антологію «Руської трійці» під назвою «Русалка Дністровая». Видання «Руского весіля» було надруковане латинкою і висловлювало переконання Йосипа Лозинського в необхідності запровадження латинського алфавіту в українську писемність. Але на час публікації «Русалки Дністрової», надрукованої кирилицею, цю позицію Лозинського було розкритиковано й відхилено.

18.

eprasa.pl 8fd643e3f1

Продовження з 17 сторінки

Перебування українців Галичини під впливом епохи романтизму, а зокрема творчості Тараса Шевченка й діяльності «Руської трійці», змінило їхній спосіб мислення. Саме кирилиця стала тривалою цінністю українців Галичини як народу. У XIX столітті вона підлягала модернізації та розвиткові.

Пишу цей вступ, щоб впровадити у зміст книжки Володимира Пилиповича на тлі епохи. Проповіді, запропоновані дослідником, відповідають на запити тогочасної доби та є складовим елементом церкви. Вони поділяються, як пише дослідник, на дві групи щодо способу їхнього запису: україномовні, записані польською латинкою, та польськомовні. У виданні йдеться про проповіді, частково присвячені святкуванням Ювілейного (Святого) року, який проголосив папа римський Лев XII (1760-1829) на 1825 рік буллою «Quod hoc ineunte saeculo» від 27 травня 1824 року. Отже, до парафіяльних святкувань церква готувалася ґрунтовно, наказуючи священникам виголошувати проповіді українською мовою. Самі святкування відбувалися на храмові свята, і у них могли брати участь запрошені римо-католицькі священники та віряни обох церков. Тому проповіді Ювілейного року готували для урочистого прочитання. Період першої половини XIX століття, який описує дослідник, був важливим часом для відродження церкви. З огляду на це традиція друкованих проповідей збереглася також після Ювілейного року. Їхнього змісту торкнулися романтичні ідеї, котрі почали надавати галицькій території на схід від Сяну українську назву.

Презентовану книжку відкривають вибрані проповіді священників. Як перший приклад, дослідник подає цикл проповідей отця Юрія Глинковського, складених ним і виголошених перед вірянами своєї парафії від травня до листопада 1826 року. Як пише Володимир Пилипович у передмові: «У цих проповідях о. Глинковський використовує прийоми барокової риторики, що характерне для літератури бідермаєру, втім пробивається в них дух нової гомілетики, зорієнтованої на духовні потреби й можливості простого народу, чого виявом є, наприклад, яскраві приклади вжитку лексичних і граматичних форм надсянського говору».

Продовжуючи характеристику проповідей інших авторів, дослідник пише: «З проповідницького доробку отців Ляврецького та Єдинака до презентованої книжки вибрав я по чотири проповіді на ті ж самі недільні читання з Євангелія, щоб тим способом читачі отримали можливість порівняння гомілечних обдарувань обох священників. Однак мушу зауважити, що оскільки проповіді о. Ляврецького здаються бути плодом його власної живої душпастирської діяльности серед сільського люду, так проповіді о. Єдинака складалися ним з прицілом на молодих освічених пастирів, яким він цю книгу адресував як гомілетичний підручник. Якщо отці Глинковський і Ляврецький у своїх проповідях посилаються тільки на авторитет Святого Письма, так о. Єдинак охоче цитує теж і Отців Церкви, особливо латинської. З передмови до першого тому – о. Єдинак склав їх два – виходить, що планувалися вони бути надрукованими, але так не сталося, хоч в рукописі наявні редакторські правки, зроблені іншою рукою червоним чорнилом».

З книги Володимира Пилиповича довідуємось, що в богословському просторі тогочасної церкви проповіді мали важливий характер. Дослідник пише: «Початок 1840-х років приніс перші друковані українськомовні гомілетичні збірники, що їх випускала заснована єп. Іваном Снігурським перемиська друкарня, отже, спроба о. Єдинака оправдати своє рішення публікувати польськомовні проповіді виявилася невдалою, як і його побоювання, що на перешкоді українськомовним гомілетичним виданням стоять діялектні відміни щоденної мови галицьких вірян. (...) Збережені до нашого часу три рукописні збірники проповідей о. Ляврецького – том I, IV і VI та невеличка частина збірника невідомої нумерації – вказують, що їх було щонайменше шість й складалися вони на проміжку 1838-1843 рр. Здається, що автор списав їх не тільки задля фіксації власного гомілетичного доробку, але й для потреб священників горішнього Надсяння, де вони вживалися до кінця XIX століття».

У «Додатку» автор опублікував рукописне послання єпископа Івана Снігурського від 20 травня 1826 року, адресоване вірянам парафії святого Миколая з містечка Міхова Воля, Добромильського деканату. Володимир Пилипович пише: «... зміст і дата виникнення [«Додатку» – прим. авт.] вочевидь співпадають з Ювілейним 1825 роком. Дня 9 червня 1826 року місцеві парафіяни могли отримати повний відпуст на пам'ятку св. Кирила Александрійського (пом. 27 червня 444 року). Гадаю, що ініціятором цього Послання міг бути перемиський крилошанин Іван Лаврівський (1773-1846), близький співробітник владики Снігурського і титулярний патрон парафії в Міховій Волі. Ювілейному рокові присвятив свій рукописний співаник улюцький дяк Іван Левицький, якого складав він з 1829 по 1832 рік».

Зібрані у дослідженні історичні матеріали дають цінний образ вивчення українського релігійного питання першої половини XIX століття. Проповіді можна сміливо назвати урочистими, бо цю назву надано їм за Ювілейним (Святим) роком, до якого ревно готувалася Перемиська греко-католицька єпархія. Тому з національної перспективи урочисті проповіді впливали на розвиток української свідомості та мови, а також на говіркові особливості галицьких діалектів. Самі проповіді польською мовою віряни сприймали як участь їхньої церкви у важливій події, присвяченій Ювілейному року. ●

ОГОЛОШЕННЯ

ДОРОГІ ЧИТАЧІ! Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти. Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).

Редакція

Запрошуємо усіх потребуючих, хворих та старших замешкати разом з нами у Домі Божого Милосердя в Пралківцях.
Ekumeniczny Dom Pomocy Społecznej
Prałkowce 231, 37-700 Przemyśl
Tel. **16 6787773** email: **edps.pralkowce@gmail.com**

eprasa.pl 8fd643e3f1

Управа, працівники та приятелі Фундації св. Володимира Хрестителя Київської Русі у Кракові та Об'єднання українців у Польщі, гурток у Кракові, сердечно запрошують на музично-літературний концерт, присвячений

211-річчю від дня народження Тараса Шевченка
9 березня 2025 року о 12:00
Aula Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Gołębia 24, Kraków

В програмі концерту буде представлений реферат «Сни Тараса Шевченка про життя в правді, справедливості та мирі між народами Європи і світу» голови Фундації св. Володимира проф. Володимира Мокрого, читання віршів Кобзаря українською та польською мовами, а також музичні твори у виконанні камерального хору «Osanna» греко-католицької парафії Воздвиження Чесного Хреста у Кракові, Вікторії Шаманської, Ольги Цимбалюк та учасниць Народної капели бандуристок «Зоряниця» Львівського національного університету імені Івана Франка.

50-й ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ДИТЯЧИХ АНСАМБЛІВ КОШАЛІН 2025

відбудеться **31 травня – 1 червня 2025 року** (субота, неділя) в Балтійському драматичному театрі у Кошаліні на вулиці Театральна Площа 1 (Plac Teatralny 1)

Зголошення про участь ансамблів просимо пересилати листом **до 5 травня ц.р.** на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce, Zarząd Oddziału w Koszalinie, ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: **94 /342-64-70**, **884-994-009**, **zup_koszalin@wp.pl**
Заохочуємо до участі всі ансамблі, особливо кабаре та інструментальні групи!
БЕЗ КАЗОК!
У заяві слід подати: ● назву ансамблю ● місцевість ● ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон ● тему, заголовок, час тривання програми, рід виступів (субота – не довше 15 хв.; неділя – 10 хв.) ● кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей) ● кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Zadanie dofinansowano ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków Gminy Miasta Koszalina
Zadanie publiczne jest współfinansowane z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego
Zadanie dofinansowano ze środków Budżetu Państwa (Działalność zmierzająca do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości ukraińskiej . * Dziecięce Festiwale i Konkursy)

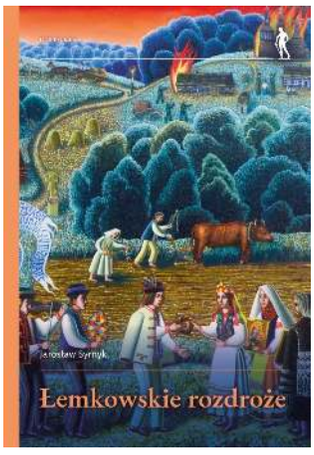

Рекомендуємо придбати книгу професора історії та працівника Інституту етнології та культурної антропології Вроцлавського університету Ярослава Сирника – «Лемківські перехрестя».

У своїй книзі професор взявся за кілька ключових дослідницьких завдань, як-от аналіз впливу подій 40-х років минулого століття на настрої лемків, їхню участь у різних формуваннях і подальшу міфологізацію цих подій.
Історик також розглядає, як цей досвід зараз використовують для створення образу, серед іншого, ідентичності нащадків переселенців з Лемківщини.
Ви можете замовити її у видавництві:
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
Pl. Uniwersytecki 15, 50-137 Wrocław
Та інтернет-книгарні: **тел. 71 375 2809, 518 355 632**

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 8fd643e3f1

Przekaż 1,5 % na rzecz dzieci

ze szkół w Białym Borze

oraz punktów nauczania

Передайте 1,5% дітям зі шкіл

у Білому Борі

та навчальних пунктів

KRS nr 0000138192 KIWANIS

1,5%

PODATEK DOCHODOWY

Wspieraj dzieci - przekaż podatek!

Związek Ukraińców w Polsce

KIWANIS INTERNATIONAL — SERVING THE CHILDREN OF THE WORLD

więcej informacji: www.liceum-bialybor.pl · www.sp2bbor.eu

Змінюємося завдяки Вам, змінюємося для Вас!

ПЕРЕДАЙ 1,5% СВОГО ПОДАТКУ НА ВІДБУДОВУ НАРОДНОГО ДОМУ

KRS: **0000564708**

cel szczegółowy: **Narodnyj Dim**

1,5%

prasa.pl 8fd643e3f1